

Streszczenie

Celem pracy jest analiza fragmentu kościelnej aktywności abp. Zimowskiego, mianowicie okresu, w którym pełnił urząd biskupa diecezjalnego diecezji radomskiej. Piastował ten urząd zaledwie 7 lat, w latach 2002-2009. Szczegółowym problemem badawczym w rozprawie jest odpowiedź na pytanie, jakie czynności prawne oraz inicjatywy i wydarzenia podejmował bp Z. Zimowski w diecezji radomskiej, które umożliwiały jej funkcjonowanie, owocne przyjmowanie przez wiernych Słowa Bożego i sakramentów, legalne działanie struktur diecezjalnych? Istotną okolicznością związaną z objęciem urzędu biskupa diecezjalnego jest fakt, że bp. Zimowskiemu powierzono go niespodziewanie, po tragicznej śmierci poprzednika, który podczas swojego urzędowania w diecezji radomskiej rozpoczął w niej wiele inicjatyw, przed którymi w 2002 r. stanął Zygmunt Zimowski.

Osoba abp. Z. Zimowskiego znana jest z publikacji i wspomnień wielu kapłanów i wiernych. Niestety – jak dotąd – brak jest nie tylko całościowego opracowania poświęconego abp. Zygmuntowi, ale przede wszystkim w literaturze naukowej nie ma takiej pozycji, w której analizowano jego działalność jako biskupa radomskiego. Natomiast podstawowe informacje na temat Jego działalności zawarte są w „Kronice Diecezji Radomskiej”, która jest organem urzędowym diecezji radomskiej oraz w „Biuletynie Informacyjnym Kurii Diecezji Radomskiej”. Zarówno dekrety i inne akty o charakterze wykonawczym, a także liczne odezwy, komunikaty i ogłoszenia stanowią źródła – nie tylko legislacyjne – do zrozumienia intencji i motywów działania Zygmunta Zimowskiego w latach posługi pasterskiej w Radomiu. Należy pamiętać, że wśród autorów publikujących teksty byli Jego najbliżsi współpracownicy i przyjaciele, którzy dobrze znali sytuację diecezji i wiele spraw konsultowali z biskupem. Bez tych, z pozoru dodatkowych źródeł obraz działań prawnych bp. Zimowskiego nie będzie pełny. Ważnym uzupełnieniem informacji o Jego działalności są też orędzia, komunikaty, odezwy i listy pasterskie adresowane do diecezjan i duchowieństwa radomskiego. Pozwalają one przybliżyć cele i założenia, jakie przy realizacji poszczególnych inicjatyw przyświecały pasterzowi.

Dysertacja ma charakter prawno-historyczny i ukazuje wielopłaszczyznową działalność bp. Z. Zimowskiego w czasie sprawowania urzędu biskupa radomskiego. Opracowanie składa się ze: spisu treści, wykazu skrótów, wstępu, czterech rozdziałów, których układ merytorycznie odpowiada Kodeksowi Prawa Kanonicznego z 1983 r., zakończenia, wykazu bibliograficznego i streszczenia w języku angielskim.

W rozdziale pierwszym zdefiniowane zostały: pojęcie kompetencji wraz z charakterystyką jej rodzajów, a także pojęcie urzędu biskupa diecezjalnego z uwzględnieniem natury i funkcji jego władzy. W tym rozdziale przedstawiono także kontekst społeczno-historyczny diecezji radomskiej z uwzględnieniem jej rysu historycznego oraz charakterystyki.

Rozdział drugi zawiera analizę realizacji kompetencji bp. Zimowskiego w zakresie nauczania. Składają się na to następujące zagadnienia: posługa Słowa Bożego, misyjna działalność Kościoła, wychowanie katolickie oraz środki społecznego przekazu.

W rozdziale trzecim analizie została poddana działalność pasterza diecezji radomskiej w zakresie uświęcającego zadania Kościoła. Przeanalizowane zostały regulacje odnoszące się do sprawowania sakramentów świętych, a także aktywność biskupa w przedmiocie ich udzielania. Ponadto w rozdziale tym podjęto również zagadnienia odnoszące się do pozostałych aktów kultu Bożego, w tym zwłaszcza w odniesieniu do kultu świętych, a także dyspozycje dotyczące miejsc i czasów świętych.

Rozdział czwarty zawiera analizę realizacji kompetencji biskupa radomskiego w zakresie zarządzania, które to wykonuje względem Kościoła powszechnego oraz partykularnego. Przebadano w nim przebieg zmian organizacyjnych w radomskiej kurii, jej agendach i organach kolegialnych, a także wyszczególniono decyzje biskupa odnoszące się do dekanatów i parafii diecezji radomskiej oraz przedstawiono formy aktywizacji diecezjalnej *Caritas*.

Poza licznymi źródłami prawa partykularnego diecezji radomskiej, w dysertacji podstawowe źródła stanowią dyspozycje zawarte w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. oraz dyrektorium o pasterskiej posłudze biskupów *Apostolorum successores* Kongregacji ds. Biskupów z 2004 r. Akta biskupa radomskiego, które również stanowią badawczy materiał źródłowy, znajdują się w Archiwum Kurii Diecezji Radomskiej, lecz w celu przygotowania rozprawy wykorzystane zostały również materiały archiwalne pochodzące z Archiwum Diecezjalnego w Tarnowie oraz Archiwum Kurii Tarnowskiej.

Niniejsza praca ma charakter źródłowy i prawno-historyczny. To zaś determinuje do wyboru właściwych metod badawczych. Z tej racji podstawową metodą zastosowaną w rozprawie jest metoda dogmatyczno-prawna, polegająca na analizie, syntezie i systematyce tekstów źródłowych i literatury w obowiązującym porządku prawnym Kościoła. Pomocniczo została także wykorzystana metoda historyczno-prawna oraz teologiczno-prawna.

Summary

The purpose of dissertation is to analyze a fragment of Archbishop Zimowski's church activity, namely the period in which he held the office of diocesan bishop of the Diocese of Radom. He held this office for only 7 years, between 2002 and 2009. A detailed research problem in the dissertation is the answer to the question of what legal actions, initiatives and events Bishop Zimowski undertook in the Diocese of Radom, which enabled its functioning, fruitful reception of the Word of God and sacraments by people, and the legal operation of diocesan structures? An important circumstance related to assuming the office of a diocesan bishop is the fact that Bishop Zimowski was entrusted with it unexpectedly, after the tragic death of his predecessor, who during his tenure in the diocese of Radom started many initiatives, which Zygmunt Zimowski faced in 2002.

Unfortunately - so far - there is no a comprehensive study devoted to Archbishop Sigismund, but above all in the scientific literature there is no book position in which his activities as the bishop of Radom were analyzed. Basic information on his activities is included in the "Kronika Diecezji Radomskiej", which is the official body of the Diocese of Radom, and in the "Biuletyn Informacyjny Kurii Diecezji Radomskiej". Both decrees and other executive acts, as well as numerous proclamations, communications and announcements are sources - not only legislative - to understand the intentions and motives of Zygmunt Zimowski's actions during the years of pastoral ministry in Radom. It should be remembered that among the authors publishing the texts were his closest collaborators and friends who knew the situation of the diocese well and consulted many matters with the bishop. Without these seemingly additional sources, the picture of Bishop Zimowski's legal activities will not be complete. An important supplement to the information about his activities are messages, announcements, proclamations and pastoral letters addressed to the dioceses and clergy of Radom. They make it possible to bring closer the goals and assumptions that guided the shepherd in the implementation of individual initiatives.

The dissertation is of a legal and historical nature and shows the multifaceted activity of bp. Z. Zimowski during his office as the Bishop of Radom. The study consists of: a table of contents, a list of abbreviations, an introduction, four chapters whose substantive structure corresponds to the Code of Canon Law of 1983, an ending, a bibliographic list and a summary in English.

The first chapter defines: the concept of competence along with the characteristics of its types, as well as the concept of the office of a diocesan bishop, taking into account the nature and

function of his authority. This chapter also presents the socio-historical context of the Radom diocese, taking into account its historical outline and characteristics.

The second chapter contains an analysis of the implementation of Bishop Zimowski's competence in the field of teaching. It consists of the following issues: the ministry of the Word of God, the missionary activity of the Church, Catholic education and the means of social communication.

In the third chapter, the activity of the shepherd of the Radom diocese in the field of the sanctifying task of the Church was analyzed. Regulations relating to the celebration of the sacraments were analyzed, as well as the activity of the bishop in the matter of their administration. In addition, this chapter also deals with issues relating to other acts of divine worship, especially in relation to the cult of saints, as well as dispositions regarding places and times of saints.

The fourth chapter contains an analysis of the implementation of the competences of the bishop of Radom in the field of governance, which he performs in relation to the universal and particular Church. It examines the course of organizational changes in the Radom curia, its agencies and collegial bodies, and also lists the bishop's decisions regarding deaneries and parishes of the Radom diocese and presents the forms of activating diocesan Caritas.

In addition to numerous sources of particular law of the Radom diocese, the basic sources in the dissertation are the dispositions contained in the Code of Canon Law of 1983 and the Directory on the Pastoral Ministry of Bishops *Apostolorum successores* of the Congregation for Bishops of 2004. Files of the Bishop of Radom, which are also research source material, are in the Archives of the Curia of the Diocese of Radom, but in order to prepare the dissertation, archival materials from the Diocesan Archives in Tarnów and the Archives of the Tarnów Curia were also used.

This dissertation has a source and legal-historical character. This in turn determines the choice of appropriate research methods. For this reason, the basic method used in the dissertation is the dogmatic and legal method, consisting in the analysis, synthesis and systematics of source texts and literature in the current legal order of the Church. The historical-legal method and theological-legal method were also used as an auxiliary method.